

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

Legea Curței de casație, de d-l N. Mandrea.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casație și justiție, secțiunea III*: Banca Comercială Română din București cu Maria G. Panas.

Curtea de apel din București, secțiunea IV: I. Georgescu cu Maria Georgescu.

Tribunul județului Argeș: Filofia T. Cernătescu cu Prefectura județului Argeș.

LEGEA CURȚEI DE CASAȚIE

Proiectul de lege asupra Curței de casație, înaintat de ministerul de justiție în discuția Corpurilor legiuitoare, are de scop a modifica constituirea Curței de casație, procedura la Curtea de casație în materie civilă, precum și competența Curței de casație.

Necesitatea modificărilor de introdus la Curtea de casație a fost discutată de mine încă din 1887, în studiul «Magistratura română», dar cu deosebire cu ocazia deschiderii anului judecătoresc la Curtea de casație la 1 Septembrie 1903, precum și prin un raport făcut de mine asupra proiectului de modificare a legii Curței de casație, prezentat de ministerul de justiție în anul 1905¹⁾. Și cele mai principale modificări introduse fie prin legea Curței de casație ce e în vigoare, fie acum și prin proiectul de lege prezentat de ministerul de justiție, au fost propuse și susținute și de mine.

Noul proiect de lege prezentat, introduce modificări la Curtea de casație în privința modului de constituire a secțiilor, vrea a asigura unitatea și fixitatea jurisprudenței propunând neschimbarea completului secțiilor, și pentru introducerea recursurilor, și pentru a grăbi și a asigura judecarea lor se propun regulile de procedură varii.

În deosebi, se mențin cele trei secții precum sunt, completul fiecărei secții să fie de nouă în loc de opt membri, contrariu ideii de fixitate a numărului membrilor într'o

secție; secției a doua se dau oarecari atribuții de cari se descarcă secția I-a, iar judecarea proceselor fiscale și electorale la cari cooperau a II-a și a III-a secție, se lasă numai în atribuțiile secției a III-a. Această secție, a cărei înființare s'a propus de mine, ca să judece cu deosebire în materie de drept public și de drept administrativ, e natural chemată să judece afacerile zise fiscale și afacerile electorale. Dar când știm că aceste afaceri sunt cu miile, pentru judecarea lor va trebui un spațiu altfel mai lung decât se prevede în legea electorală și în legea de constatare a contribuțiilor directe.

O modificare de însemnătate ce se propune este și în privința ministerului public de pe lângă Curtea de casație, de oarece numărul membrilor redus prin legea de organizare judecătorească din anul 1908, acum iarăș se restabilește, având a fi tot de trei membri, ca în trecut, și de oarece se recunoaște iarăș ministerului public dreptul de a lua concluziuni în procesele civile, precum eră înainte de 33 ani până la legea din 1877.

Restabilirea ministerului public în componerea de odinioară se justifică, dar nu înțelegem reintroducerea atribuțiilor ministerului public de a lua concluzii în afacerile civile, fiindcă considerațiile pentru care s'au suprimat concluziile le cred și acum întemeiate; necesitatea concluziilor ministerului public, după ce părțile au desbătut motivele de recurs, nu se înțelege. Prin urmare, și ca până acum să se admită concluziile ministerului public în materie civilă, numai când sunt în cauză minori, interziși și acei cărora li s'a dat un consiliu judiciar.

Pentru constituirea secțiilor, se prescrie o nouă distribuție a judecătorilor prin decret regal, hotărâtă prin consiliu de miniștri, de vreme ce pentru înlăturarea oricărei considerații care ar putea provoca interpretății, am preferi sau menținerea judecătorilor în secții precum sunt, sau desemnarea lor prin sorți. Iar motivul invocat prin expunerea de motive că competența secțiilor e diferită și că munca ce se cere membrilor acelor secțiuni nu va fi deopotrivă, pentru a justifica desemnarea și distribuția prin consiliul de miniștri, e mai mult aparent.

Ne mărginim în aceste fugitive indicări, și ne grăbim a ne ocupa cu ceea ce ni se pare cu deosebire important, și anume că prin proiectul de lege se iau secției a III-a

1) V. «Reforma judiciară», 1909 (ed. 2-a), pg. 24—28, 55—59, 117 seq. 187 seq.

atribuțiile conferite prin legea din 1 Iulie 1905, de a judeca oarecari recursuri făcute deadreptul la Curtea de casație, în contra unor acte anume specificate ale unor organe administrative, pentru justificarea cării modificări se consacră cea mai mare parte din expunerea de motive la proiectul de lege al Curții de casație.

Se susține prin acea expunere, că introducerea, prin legea Cuței de casație actuală, a acelui recurs e contrarie ordinii constituționale, contrarie principiului separațiunii puterilor cari ar fi la baza instituțiilor noastre; că sistemul legii din 1905 e fără seamăn în nici o altă legislațiune din lume; că el constituie o gravă abatere dela principiile fundamentale ale dreptului nostru public; că schimbă misiunea Curței de casație, fără nici un profit real pentru cei interesați. Spre dovedire se spune, că acel principiu s'a înțeles în acelaș mod în Belgia, că legiuitorul nostru nu s'a mărginit numai a reproduce textele cari consacrau principiul separațiunii puterilor, dar a manifestat voință mai hotărâtă, suprimând anume Consiliul de Stat, care avea în atribuțiile sale dreptul de a judeca și de a reformă sau a anula actele administrative, ceea ce s'ar confirmă și întrucât prin modificarea art. 131 din Constituțiune, la 1884, s'a oprit în mod formal reînființarea în viitor a Consiliului de Stat cu atribuțiuni de contencios administrativ; și adaugă d-l ministru de justiție, că prin aceasta s'a înțeles a se opri creațiunea oricărei instituții care ar avea atribuțiile de contencios administrativ, că astfel am fi având un text constituțional formal care asigură independența puterii executive. Se mai susține în expunerea de motive că legea din 1 Iulie 1905 înființând secția III-a cu dreptul de a anula acte administrative, a substituit unei autorități răspunzătoare policește și legalmente o altă autoritate neîngrădită de nicio responsabilitate; că îndeplinirea misiunii conferită Curței de casație va apărea deseori în ochii celor interesați ca un adevărat arbitrar, — și de aceea se propune reîntoarcerea la sistemul consacrat de Constituțiunea noastră pentru apărarea contră actelor abuzive ale administrației.

Cel vătămat printr'un act administrativ abusiv va avea facultatea sau a se plânge însăș autorității administrative sau autorității administrative superioare sub raportul ierarhic, sau a chema la răspundere penală pe funcționarul abuziv, sau a cere despăgubiri dela instanța administrativă competentă.

Am reprodus cu fidelitate în substanță principalele argumente din expunerea de motive, omițând excursiile făcute prin legislațiile unor țări, asupra cărora la timp voi avea prilejul a reveni, căutând a documenta afirmările noastre în această privință.

Totdeauna am crezut că în contra actelor abuzive ale administrației, individul trebuie să aibă un recurs direct la Curtea de casație spre a obține anularea acelor acte. În deosebi, dela 1887, în studiul asupra magistraturei,

publicat în *Convorbiri literare*, am exprimat și susținut această părere²⁾.

Aceeaș părere am susținut-o în cuvântarea ținută la deschiderea Curței de casație la 1 Septembrie 1903, în care în deosebi am accentuat necesitatea înființării unei a III-a secții la Curtea de casație, destinată pentru judecarea litigiurilor din sfera dreptului public și a dreptului administrativ.

În fine, am mai susținut acea părere și în raportul făcut asupra proiectului de lege al Curții de casație, la Martie 1905³⁾.

Însăș Curtea de casație, consultată de d-l ministru de justiție, prin rapoartele adresate Ministerului de justiție în 1909, unul din partea unei comisii compusă din membrii la cari s'a adresat ministrul de justiție, altul din partea ședințelor plenare ale Curței de casație, reproduse acele raporturi ca anexe pe lângă expunerea de motive, a fost pentru menținerea acelui recurs la Curtea de casație contra actelor abătute ale organelor administrative.

Și dela 1887 până la 1910 nu s'a intervăzut că reforma propusă pentru introducerea acelui recurs este contrară Constituției, principiului separației puterilor, afară dacă am ține seamă de afirmările și susținerile unor bărbați în întruniri politice și în Corpurile legiuitoare, cu ocazia discutării proiectului de lege a Curței de casație prezentat în Martie 1905.

E dar necesar mai întâiu a lămuri acest punct sub punctul de vedere al constituționalității reformei.

Constituția noastră recunoaște existența a trei puteri: puterea executivă, puterea legislativă și puterea judecătorească.

Origina lor e după Constituție aceeaș, și de aceea câteși trele aceste puteri sunt suverane și egale. Dar această suveranitate și această egalitate nu e absolută.

În sine, puterile corespund unor funcțiuni deosebite, cari au a fi îndeplinite în Stat și de Stat; în folosul libertății, ele nu se concentrează într'un singur organ, ci de mai multe organe.

Nu ne închipuim și nu ne putem închipui că aceste puteri ar fi absolut egale, fără nici un contact, și chiar și constituția Statelor-Unite, a cărei constituție dintre constituțiile acum în vigoare a căutat a se conforma exigențelor teoretice a principiului separației puterilor, nu ne oferă acea egalitate absolută.

Și Constituția noastră regulând întinderea drepturilor fiecărei puteri, conține dispoziții contrare acelei egalități absolute, și aceasta e în natura lucrurilor, căci fiecare putere, cu toată deosebirea funcțiunilor, nu e absolut separată, fără nici un contract, fără a ști una de alta, ci din contră, cu tot principiul. În fapt, fiecare din puteri are față cu cealaltă o înrăurire, și se poate ca

2) Vezi capit. I în fine și capit. III în fine din acel studiu și acum «Reforma judiciară», pag. 25—28 și 57 seq.

3) Vezi «Reforma judiciară», pag. 117 seq. și pag. 137 seq.

una să controleze pe cealaltă, și una să opună celeilalte rezistențe pacifice, cari în definitiv sunt de natură a salvă libertatea și buna stare a locuitorilor din Stat 4).

Care e acum situația puterii judecătorești în România? Cari sunt funcțiunile, cari sunt atribuțiile după dispozițiile constituționale? N'avem acele multe dispozițiuni ca în Constituția Belgiei, n'avem acele 16 articole din Constituția belgiană, care garantează condițiile de recrutare și de inamovibilitate ale judecătorilor. N'avem dispozițiile din art. 92, 93 și 107 a Constituției Belgiei, cari mărginesc atribuțiile organelor judecătorești. După Constituția noastră, sunt tribunale, Curți și o Curte de casație și juriul; funcțiunile lor le indică Constituția numai pentru juriu, pentru Curtea de casație nu le indică și rămâne să recurgem la legea organică a Curții de casație pentru ca să cunoaștem atribuțiile ei.

Nefind determinate prin Constituție funcțiile și atribuțiile, pe acestea n'avem și nu putem a le determina decât din natura lucrurilor. Așa dar, trebuie să zicem că funcțiunea tribunalelor, și a Curțelor și a Curței de casație nu e de a judecă numai în materie de drept civil asupra contestațiilor de drept civil, asupra cauzelor penale, ci asupra tuturilor conflictelor de drept de orice natură, fie politic, public sau administrativ.

E incontestabil că tribunalele au dreptul a judecă în materie electorală, că Curtea de casație judecă faptele unui ministru pe temeiul legii de responsabilitate ministerială, deci în materie politică; nu se poate contesta că jurisdicțiile ordinare au competență în materie de drept administrativ, precum e în materie de recensământ, în materie de poliție sanitară, și altele.

Dar precum tribunalele, asemenea nici Curtea de casație să nu poată judecă legalitatea actelor organelor administrative?

Și dacă ne întrebăm de ce? Ni se răspunde că a recunoaște un asemenea drept, ar fi contrariu principiului separației puterilor, ar fi contrariu independenței administrației.

Recunoscându-se jurisdicțiilor ordinare dreptul de control judecătorec al actelor orăru organ administrativ, aceasta poate fi, e sigur, o garanție judecătorească contra actelor administrative săvârșite în mod nelegal și prin care se jignește dreptul unui individ.

Prin intervenirea petiției judecându-se că cutare act e abătut, fiind nelegal, nu se contestă că administrația a fost liberă a-l săvârși, precum liberă va fi în urma anulării a-l reface, cu condiție de a se conforma legilor. Dreptul pentru individ de a recurge la jurisdicțiile ordinare, obligă numai pe administrație a fi circumspectă înainte de a săvârși un act, a luă dispoziție ca prin acel act să

nu se jignească dreptul unui individ, aceasta nu e însă contrariu liberei acțiuni a administrației de a face tot ce e bine, ce e util spre folosul obștesc, în toate direcțiile vieții Statului.

Dar se susține că funcțiunile puterii judecătorești sunt limitate prin un articol formal din Constituție, prin art. 131, acum prin art. 130 din Constituție.

După legea Consiliului de Stat, Consiliul de Stat putea judecă ca primă sau ultimă instanță toate cauzele de natură contencioasă administrativă, iar particularii, precum și alte persoane juridice, a căror interese se află vătămate prin vre-o măsură administrativă, puteau reclama la Consiliul de Stat în contra hotărârilor sau actelor de executare ale miniștrilor, prefectilor sau altor agenți administrativi, pentru exces de putere și pentru călcarea legilor și a regulamentelor 5).

De vreme ce, în cel d'intăiu caz, Consiliul de Stat avea plină jurisdicție, în cazul d'al doilea Consiliul de Stat casa sau anulă actul administrativ contra căruia s'a recurs.

După art. 131 al Constituției din 1866, și acum după art. 130, precum s'a votat de Constituanta la 1884, s'a suprimat Consiliul de Stat cu atribuțiile de contencios administrativ.

Din aceasta se conchide nu numai că s'a suprimat Consiliul de Stat cu contenciosul administrativ, dar că actele administrative n'ar mai putea fi controlate prin recursul îndreptat contra lor, chiar dacă acest recurs pentru a obține anularea s'ar deferi unui organ judecătorec, chiar și Curței de casație, și că individul jignit n'ar avea decât acțiunea pentru daune, de competența tribunalelor ordinare.

Care a fost scopul pentru suprimarea Consiliului de Stat? Ce s'a înțeles când se declară prin art. 130 din Constituție că Consiliul de Stat cu atribuțiile de contencios administrativ nu se mai poate înființa?

Din desbaterile Constituantei din 1866 nu rezultă decât un motiv, mai mult aparent, anume cheltuiala prea mare. Iar din desbaterile din 1884, reese că nu s'a înțeles a se suprima în genere contenciosul administrativ, întrucât după legi speciale există și putea să mai fie, precum în materie de recensământ și de conștare a venitului pentru scopuri fiscale.

Probabil că motivul principal pentru care la 1866 Consiliul de Stat s'a suprimat a fost politic.

Eră odioasă o instituție care dăduse sprijinul sub statut pentru judecarea contestațiilor provenind din aplicarea legii rurale, pentru întocmirea legilor varii și destinate pentru varii relații.

Afară de acest motiv, care e situația legală? Nu s'a putut oprî și nu s'a oprit contenciosul administrativ pe cât eră și pe cât s'a mai introdus prin legi speciale. Atunci nu rămâne decât a zice, că constituantul a înțeles

4) Vezi Esmein, «Éléments de droit constitutionnel», ed. 4-a, pag. 282; Orban, «Le droit constitutionnel de la Belgique», vol. I, pag. 390—392.

5) Vezi art. 49 și 51 a legii Consiliului de Stat.

că contenciosul administrativ de plină jurisdicție și contenciosul de anulare să nu se judece de jurisdicției administrative cari să funcționeze în Stat în mod normal alături cu adevăratele jurisdicții zise ordinare, care reprezintă puterea legiuitoare după Constituție și care funcționează în mod normal spre a judeca toate conflictele de drept, de orice fel ar fi.

Aceasta se confirmă prin legea pentru împărțirea atribuțiilor contencioase ale Consiliului de Stat, votată de constituanta din 1866, și prin care se declară că cauzele deferite Consiliului de Stat ca instanță superioară a consiliilor județene sau permanente, conform art. 27 al legii rurale, se vor judeca de Curțile de apel, cu recurs la Curtea de casație (art. 7), iar celelalte afaceri de natură contencioasă se vor judeca de instanțele judecătorești, după regulile ordinare (art. 8 al legii).

Din ultima dispoziție nu rezultă că individul jignit n'ar putea să aibă decât acțiunea pentru daune, când nu-l interesau daunele, ci mai cu seamă înlăturarea actului administrativ care jignește pe individ. Ceeace se consacră, e că competența de a judeca a tuturilor afacerilor contencioase administrative pe care a avut-o Consiliul de Stat, se deferă organelor puterii judecătorești, tribunalelor, Curților de apel și Curței de casație.

Acestea au a judeca după competența lor. Înțelegem că cauzele de plină jurisdicție administrativă să se înceapă dela tribunal, întrucât se cere o judecare în fond; fără însă să poată judeca actul administrativ sub punctul de vedere al oportunității și al utilității; — dar acele cauze pentru care, după legea Consiliului de Stat, se putea cere anularea pentru exces de putere sau necompetență, acestea nu puteau fi deferite tribunalului și Curței de apel, ele nu puteau să fie deferite decât Curții de casație, care are dreptul a casă și a anulă, conform legii constitutive. Așa dar prin deferirea Curței de casație a judecării recursurilor contra actelor abătute ale organelor administrative, s'a regulat îndeplinirea unei lacune, care rămăsese neimplinită după art. 8 al legii din 1866.

A regulă prin o lege judecarea de tribunale, de Curțile de apel și de casație a afacerilor contencioase administrative, în deosebi ale recursurilor contra actelor abătute ale miniștrilor, prefecților, etc., pentru călcarea de lege, nu e oprit de Constituție. Căci orice atribuții judecătorești se recunosc tribunalelor sau Curței de casație, și orcum se prescrie posterior pentru judecare, sub nici un fel nu se poate zice că e în contra Constituției, de oarece organele puterii judecătorești recunoscute de Constituție au plenitudinea de a judeca toate afacerile litigioase din toate sferile dreptului, fără nici o mărginire.

Această dispoziție din art. 130 din Constituție nu mărginește funcțiunile judecătorești ale jurisdicțiilor ordinare; printr'ânsa nu se declară că nu s'ar putea organiza recursul la Curtea de casație contra actelor abătute pentru exces de putere sau pentru ilegalități, nici nu se declară

că individul jignit prin actul administrativ n'ar avea decât dreptul de a cere daune dela tribunale.

A admite și a organiza acel recurs, precum s'a făcut prin legea Curții de casație, însemnează a recunoaște însă organelor judecătorești ordinare dreptul de a controla actele administrative sub punctul de vedere al legalității, dar nu numai incidental cu ocazia cercetării și judecării acțiunii intentate de individul jignit pentru daune. Căci dacă incidental se poate cerceta de tribunal legalitatea actului administrativ de ce nu s'ar putea exercita controlul direct? A afirmă contrariul nu este o contradicție?

Nefiind limitate atribuțiile jurisdicțiilor ordinare prin dispoziții, și ținând seamă de generalitatea dispoziției constituționale din legea de împărțire din 1866, Curții de casație se putea deferi a judeca recursurile contra actelor abătute ale organelor administrative, și nu se poate declara acest recurs că e neconstituțional, nici în virtutea principiului separației puterilor, cașicând acest principiu ar fi un principiu absolut, și când nu suntem siliți la aceasta prin nici o dispoziție din Constituție expresă formală.

Dacă acum după 40 de ani s'au gândit prin legea din Iulie 1905 a consacra recursul contra unor acte abătute ale organelor administrative să fie judecate de Curtea de casație, s'a completat ceea ce prin legea din 1866 art. 8 nu se făcuse.

Afirmațiunea că contenciosul în anulare ce-l avusese Consiliul de Stat conform legii s'ar fi desființat pentru totdeauna și niciun remediu judecătorec nu s'ar putea introduce, ca fiind contrariu principiului separației puterilor, nu se poate dovedi și nu se poate susține, de oarece funcțiunile judecătorești ale jurisdicțiilor ordinare, ale Curței de casație, repet, nu sunt mărginite prin Constituție, întrucât funcțiunile ce implică acel recurs privesc funcțiunea de judecare asupra violării unui drept prin actul administrativ abătut.

Ar trebui un text în Constituție ca să declare că organele judecătorești nu pot judeca recursuri contra actelor abătute în scop de a produce anularea lor, și în lipsa acestui text, remediu judecătorec ce putea găsi la instanțele judecătorești nu se poate refuza.

Dar părerea contrară vor să o întărească prin ceea ce s'ar urmă în Belgia.

Prin art. 92 și 93 a Constituției Belgiei s'au determinat limitele puterilor organelor judecătorești, și s'au îngădit atribuțiile a acestor organe, întrucât numai drepturile civile și drepturile politice constituie atribuțiile tribunalelor⁶⁾.

Asupra sensului acestor articole, autorii belgieni susțin că conform Constituției ar fi patru drepturi politice,

6) Vezi și Orban, «Droit constitutionnel de la Belgique», vol. II, pag. 370 No. 172.

anume: *jus suffragii*, *jus honorum*, *jus tributi* și *jus militiae*, vrea să zică drepturi individuale implicând o contribuire a cetățenilor la stabilirea sau la exercițiul puterii publice, precum și la sarcinile financiare și militare indispensabile pentru menținerea și funcționarea acelei puteri. Și se spune că obiectul art. 92 și 93 din Constituție este de a creă în folosul cetățenilor garanții, de a protege drepturile contra arbitrarului puterii. Pericolele de care principalmente am avea a ne teme «sunt din partea puterii executive. De aceea art. 92 refuză autorității administrative orice jurisdicție civilă, și art. 93 refuză în principiu jurisdicțiilor administrative dreptul de a statua asupra drepturilor politice»⁷⁾.

Dar atâta. De altfel acele dispoziții din art. 92 și 93 din Constituția Belgiei nu opresc înființarea în Belgia de jurisdicții speciale administrative, care să controleze și să anuleze actele administrative. Și se consideră ca o necesitate și ca un desiderat de împlinit, înființarea acelor jurisdicții administrative, chiar și a Consiliului de Stat, fără ca Constituția să oprească⁸⁾.

Dar chiar în Belgia alții susțin că, sub imperiul Constituției Belgiei, puterea tribunalelor e mai întisă decât se admite, că ele au dreptul a verifică legalitatea tuturilor actelor administrative, și nu este sustrasă competenței lor decât aprecierea utilității sau oportunității actelor administrative.

Nu art. 92 și 93 ar limita dispoziția art. 107 din Constituția Belgiei, după care «Curțile și tribunalele nu vor aplică deciziile și regulamentele generale provinciale și locale decât numai întrucât sunt conforme legilor, și din contra că art. 107 indică întinderea art. 92 și 93⁹⁾.

Dar dacă am admite că controlul tribunalelor și al Curților asupra actelor administrative e limitat, după o părere, prin art. 92, 93 și 107, aceasta nu se poate invoca pentru a determina la noi raporturile dintre puterea executivă și puterea judecătorească, și pentru a limita acțiunea justiției ordinare, în lipsa acelor texte constituționale.

Prin urmare, în oricare caz, ceea ce se petrece în Belgia nu poate fi invocat ca argument pentru limitarea organelor puterii judecătorești asupra actelor administrației. Organele judecătorești pot fi chemate și sunt în drept a se pronunța sub raportul legalității.

Dar acest recurs contra actelor abătute ale administrației are o deosebită însemnătate în statul modern zis constituțional.

7) Vezi Orban, «Droit constitutionnel de la Belgique», tome II, pag. 565, No. 267.

8) Vezi în această privință, «Pandectes belges», tom. IV, ca introducere un articol substanțial de Edmond Picard asupra jurisdicțiilor administrative, și Orban, cod. pag. 359, amândoi cer stabilirea în sinul administrației de jurisdicții bine organizate spre a statua asupra contestațiilor curat administrative.

9) Vezi «Pandectes belges», Actes administratifs, t. III, p. 113. 414 seq., No. 206 și 207, nota 1,

În afară de drepturile private, ce fusese și mai înainte îndestul apărate, individul are drepturi politice, precum le prevede Constituția, are drepturi pe temeiul legilor de administrație, a căror observare e de cel mai mare interes pentru existența lui.— Administrația crede necesar a luă măsuri cari mărginesc libertatea individuală, cari împedică pe individ în exercițiul profesiunii, îi retrage o concesiune sau îi refuză o concesiune, îl oprește a deschide un stabiliment sau îi închide stabilimentul, îl supune la dări pe temeiul unei evaluări arbitrare, îl silește a munci la șosele în mod arbitrar, și cu toate că el va fi fost supus prestațiilor, totuși îi se mai cere a munci sau a plăti în bani. Și dacă e funcționar, el e revocat fără nici un motiv sau pe motive false. Dacă e militar e pus la reformă de un consiliu compus pe nedrept. Dacă o jurisdicție militară a achitat, membrii consiliului de războiu sunt admonestați de ministru, făcându-li-se înaintarea imposibilă.— Și aceste varii cauze, în cari se revelează arbitrarul administrației, sunt multiple sub orice forme de guvernământ, dar mai cu seamă sub formele de guvernământ sub cari partidele caută prin alegeri a se impune, și odată ce au puterea a se menține. Desfășurarea pasiunilor în asemenea lupte provoacă cu deosebire multe acte arbitrare și ilegale din partea organelor administrației contra indivizilor, în scop de a preferi prin tot modul pe aceia cari se bucură de încredere și de a înlătură sau a vătămă pe aceia cari nu se arată sau nu se crede a fi partizani ai partidului ce e la putere în Stat.— Nu pot fi contestate efectele și excesele acestui regim, și ele s'au produs și se produc în toate părțile în formele cele mai varii, după temperament, după creștere și cultură.

Sub forma de guvern absolutistă, se cere individului să se supună voinței șefului Statului și organelor administrației, fără să cerceteze dacă voința șefului Statului se manifestă prin lege, prin ordonanțe, prin regulament și fără a cercetă legalitatea lor.

În statele cu regim reprezentativ, voința Statului se manifestă prin lege, în formele prescrise de Constituție, și nu e lege dacă formele externe nu sunt observate, și chiar cuprinsul dispozițiilor din lege se cere câteodată să fie conform cu prescripțiile Constituției.

Dar viața Statului e complexă, și varii sunt trebuințele la regularea cărora nu s'a putut gândi când s'a făcut legea, sau nu s'a gândit defel. Administrația caută să obvieze prin regulamente și prin ordonanțe, astfel că se poate ca cerințele administrației să fie regulate prin regulamente și ordonanțe, care ne dau norme pentru oarecari împrejurări.

Dar și regulamentele și ordonanțele trebuie să fie legale, adică conforme legilor, căci și administrarea nu se poate îndeplini după inspirații sau după plac, ci după lege.

Dacă regulamentele, ordonanțele nu sunt legale, și dacă prin aplicarea lor se stânjinește, se mărginește in-

dividul în sfera lui de acțiune, sau dacă i se periclitează existența lui, individul trebuie să se supună actelor administrației, sau se poate opune dacă crede că administrația procedează în contra legii sau pe temeiul unui regulament sau a unei ordonanțe nelegale?

Dacă există dreptul de rezistență al individului, incontestabil în unele împrejurări, nu se poate contesta, însă, că limitele dreptului de rezistență și cazurile în cari rezistența se poate exercita constituie o problemă greu de discutat, nu numai după dreptul penal, dar și după dreptul public cu deosebire.

În orice caz, de multeori rezistența individului față de organele administrației, cu deosebire ale poliției, este un experiment foarte periculos pentru individ; astfel că acesta va prefera să se abțină de la orice rezistență, și să se supună; — dar un mijloc legal va trebui să se procure spre a se liniști conștiința dreptului, și spre a stabili domnia dreptului în Stat.

Cu cât administrația va fi mai bine organizată, cu cât organele ei nu vor fi improvizate după împrejurări, ci având și cultura și disciplina în respectarea legilor și a dreptului, cetățeanul va fi dispus să considere orice acțiune și emanație a voinței administrației ca întemeiată. Însă, și cu toate acestea, când administrația a procedat în virtutea dreptului ce crede să aibă, și prin actul ei să violat dreptul individului, trebuie să aibă individul un mijloc pentru îndreptare.

Dar se răspunde că există remediu. Mai întâi ar fi controlul însuși al administrației, apoi controlul parlamentului asupra administrației; că ministrul e supus răspunderii conform legii de responsabilitate ministerială; că apoi individul poate urmări pe cale penală pe organul administrativ, conform codului penal; că, în fine, individul ar avea acțiunea pentru despăgubire, exercitată conform art. 1000 din codul civil.

Dar nu ne putem înșela, că repararea prin mijloacele arătate e iluzorie, însoțită cu multe greutăți și nesatisfăcătoare.

Când sunt acte administrative abătute săvârșite contra individului în decursul deslănțuirii pasiunilor zise politice, controlul administrației superioare și a parlamentului în State a cărui regim parlamentar e răsturnat încă tânăr, simțul dreptului e slab și opiniunea publică nelămurită sau nedestoinică nu ne dau rezultate, de oarece administrația superioară nu va fi dispusă să desaprobase pe funcționarul care a săvârșit acel act, iar în parlament majoritatea pe care se întemeiază guvernul se va mărgini la trece la ordinea zilei.

Responsabilitatea ministerială este nu atât juridică cât politică, și pentru individul jignit asemenea fără folos.

Urmărirea penală a funcționarului nu se poate decât în anume și puține cazuri prevăzute de codul penal, și afară de aceasta urmărirea aceasta cât și acțiunea civilă pentru daune presupun atâtea silințe, pierdere de timp

foarte îngreunătoare, fără ca însuși actul administrativ abătut să fie înlăturat, și fără ca individul jignit să fie într'adevăr satisfăcut prin daunele ce îi s'ar putea da în oarecare cazuri.

Căci în definitiv individul jignit, vrea să-și redobândească situația, ocupația, profesia ce avusese, el vrea să-și poată clădi sau reclădi casa, și aceste scopuri, nu se împlinesc. — Și dacă nu, atunci individul va contribui să mărească numărul acelor cari sunt revoltați contra ordinii în Stat, și aceasta în oricare caz în detrimentul încrederii în legalitatea și dreptatea care trebuie să reguleze relațiile într'un stat.

Excesele organelor administrative ale unui partid, care a ajuns să aibă puterea în Stat, sau ale administrației ministeriale, nu sunt proprii numai țării, ci și cutărei țări. — Pretutindeni am avut ocazia să le cunoaștem. Chiar în Prusia în perioada de la 1850 până după 1860, precum ne încredințează unul din cei mai autorizați și mai competenți în materia pe care o studiem, Gneist, și s'au întrebat în statul cu forme parlamentare, individul prigunit, jignit în acțiunea sa prin actele excesive ale organelor administrative, să n'aită alt remediu eficace, care să-i asigure integrarea desăvârșită?

Și atunci s'au îndreptat privirile spre țara a cărei instituții politice, recunoscusem în secolul al XVIII-lea, că garantau libertatea politică și civilă,

Am adoptat regimul parlamentar din Angliera, mai mult sau mai puțin pe continent, dar captivați prin efectul extern al instituțiilor engleze, ne-am mărginit în aceasta, dar n'am cercetat și nu am avut puțința să ne da seama de garanțiile eficace ce existau în Angliera în privința funcționării administrației.

Studii mai aprofundate ne-au revelat, că actele administrației sunt supuse nu numai unui control administrativ, apoi controlului parlamentelor, dar și unui control oarecum judecătoresc. De timpuriu s'a recunoscut în Angliera, că administrația nu are omnipotența, că ea lucrează conform legilor și că aceasta se garantează prin intervenția judecătorilor, a judecătorilor de pace, în sistemul de selfgovernment și a Curții supreme judecătorești (king's bench), sau ca instanță de apel, sau ca în primă și ultimă instanță, în urma cercetării de ordine, administrației (așa zisele writs). — Trebuie să cunoaștem evoluția ce s'a produs în spirite prin cunoașterea aceluia control judecătoresc asupra administrației, iar nu să ne îndelețnici pe temeiul unor cunoștințe dintr'un compediu oarecare de drept administrativ, sau chiar fără asemenea consultare, să putem crede și afirma că ceea ce ar fi în Angliera ar fi ceva absolut, de tradiție, dar fără însemnătate politică și juridică.

Și când în Angliera în secolul al 18-lea regimul parlamentar a străbătut cu toate consecințele formării cabinetului din majorități parlamentare, puterea judecătorească eră de mult garantată prin recunoașterea ina-

movibilității și atot ce contribuie la acea inamovibilitate, iar acțiunea ei nu se mărginește numai la sfera dreptului privat și a dreptului penal, ci și a dreptului public și a dreptului administrativ.

Intreaga sferă a dreptului eră garantată;—erau garanții pentru drepturile publice și administrative, care garanții erau judecătorești și pentru aceasta într'adevăr deștoinice a înfrână excesele administrației în general.

Și acțiunea, puterea și inițiativa guvernelor și ale administrației, n'au fost împiedicate prin acele garanții judecătorești; nu s'a zis că puterea executivă nu este asemenea independentă, — și nu s'a susținut că acele garanții judecătorești ar fi contrarii principiului separației puterilor, principiu pe care Montesquieu l'a stabilit în urma cunoașterii instituțiilor engleze, nici că ar fi contrarie independenței administrației ¹⁰).

În urma cunoașterii controlului judecătorec asupra actelor administrației, s'a determinat în Germania și Austro-Ungaria curentul pentru înființare de jurisdicții speciale în materie de drept administrativ și de drept public alături cu jurisdicțiile ordinare. Dacă sunt deosebiri în modul cum sunt organizate jurisdicțiile inferioare, dar pretutindeni este o jurisdicție supremă, a cărei judecători trebuie să însușească în genere aceleași condiții ca judecătorii justiției ordinare și se bucură de inamovibilitate și de independență în mod absolut.

Cu introducerea de asemenea jurisdicții administrative se începe în marele ducat de Baden încă de pe la 1863 — apoi urmează Prusia care introduce jurisdicții pentru toată sfera dreptului administrativ prin legile din 1872 — în marele ducat Hessen în 1874, în regatul Bavariei la 1878, asemenea este în Ungaria o jurisdicție supremă pentru dreptul administrativ după modelul instituției anoloage din Germania. Competența jurisdicției de drept administrativ este indicată în mod enumerativ. Cu deosebire trebuie a releva că tribunalul suprem de drept administrativ funcționează și o Curte de casație, putând casa sau anula acte administrative.

Și în Austria transleitană s'a introdus prin legea din 22 Octombrie 1875 un tribunal suprem de drept administrativ compus din mai multe secții, a cărei judecători se bucură de imunitatea judecătorilor supremi dela Curtea de casație a Austriei.

La acest tribunal suprem, cu reședința în Viena, se poate adresa deadreptul prin cerere oricare este jignit în drepturile sale prin o hotărâre sau o dispoziție abătută a organului administrativ.

Dacă cererea este întemeiată, acel tribunal casează actul administrativ.

În urma casării, administrația sau se abține a mai face actul, sau altfel va avea a se conforma prescripțiilor dreptului.

Membrii jurisdicției supreme administrative se bucură, ca și membrii Curței de casație, de aceleași imunități și e compus din mai multe secții.

Din desbaterile asupra legii pentru înființarea tribunalului suprem de drept administrativ, credem util mai cu seamă a îndrepta atenția asupra cuvântării ținută de Unger, ministru pe la 1875, în ministerul liberal, unul din cei mai mari juriști contimporani, inițiativei și autorității căruia ca profesor de drept și ca scriitor se datorește direcția nouă în studiile dreptului, în deosebi a dreptului privat austriac.

Deosebit interes în această excursie ne oferă ceea ce se petrece în Franța.

Deși a rămas principiul proclamat de marea revoluție care interzice intervenirea spontană a judecătorilor în afacerile administrative, precum și intervenția lor curat juridicțională provocată prin reclamațiile contencioase ¹¹), deși contenciosul administrativ a rămas în cea mai mare parte în afaceri de domeniul tribunalelor judecătorești, dar o evoluție s'a produs și se continuă, care tinde la organizarea de jurisdicții administrative organizate și funcționând ca tribunalele judecătorești. Această evoluție se manifestă între altele și în transformarea secțiunii judecătorești a Consiliului de Stat.

Acesta având a statua asupra contenciosului administrativ sau ca primă și ultimă instanță sau ca curte supremă de apel n'avea o putere proprie de a decide, căci după principiul așa zisei justiții reținute (justice retenue) deciziile prin care se hotărâ în contencios, n'aveau putere și valoare decât dacă erau încorporate într'un decret ce emană dela puterea executivă, și în afară de întreruperea tradiției prin constituția din 1848 abia prin legea din 4 Mai 1872, art. 9, se declară că secția judecătorească a consiliului de stat statuează în mod suveran asupra recursurilor în materie contencioasă administrativă și asupra cererilor de anulare pentru esces de putere îndreptat contra actelor diverselor autorități administrative ¹²).

Succesiv prin jurisprudență se consacrase înainte de 1872, că consiliul de stat are dreptul a anula actele administrative, și aceasta s'a consacrat prin lege, prin aceea dispoziție citată; și aceasta constituie o garanție a drepturilor publice cum nu se mai poate mai eficace; în cele mai varii cazuri controlul judecătorec asupra tuturilor actelor administrației se exercită în modul cel mai în-

11) Laferrière, «Traité de la juridiction administrative», 2-e ed., t. I, pag. 12).

12) Vezi Esmein, «Éléments de droit constitutionnel», ed. 4-a, pag. 432—436.

10) Pentru cunoașterea mai de aproape, a se vedea scrierile lui Gneist, în deosebi: 1° Gneist: «Verwaltung, Justiz, —Rechtsweg, Berlin, 1869; 2° Gneist «der Rechtsstaat», Berlin, 1872; 3° «Das englische Verwaltungsrecht in Vergleich mit den deutschen Verwaltungssystemen, Berlin, 1882, ed. 3-a, 2 vol. în deosebire § 34—46, p. 320—431.

tins, precum jurisprudență consiliului de stat, o dovedește¹³⁾.

Astfel, Consiliul de stat, ca jurisdicție administrativă, anulează actele puterii executive, de es. decrete, fără ca independența administrației și principiul separației puterilor să sufere.

Am susținut și am crezut că și în România e necesar asemenea a organiza controlul judecătoresc asupra actelor administrației, deferind Curței de casație de a judeca ca Curte de casație recursurile contra tutulor actelor abătute ale organelor administrative. — Curtea de casație a avut și are dreptul de a cercetă ca Curte de casație recursurile în materie de drept administrativ; ea judecă recursurile contra deciziilor Curței de conturi, ea judecă recursurile contra deciziilor comisiilor de apel în materie fiscală, apoi recursuri în materie sanitară, în materie de aliniere și altele. Mai mult, Curtea de casație judecă nu numai ca Curte de casație, ci ca o instanță de fond cauzele electorale, deși demulțori am susținut necesitatea reintegrării Curții de casație în jurisdicție de Curte de casație propriu zisă și pentru afacerile electorale.

Așa dar, Curtea de casație judecă nu numai în materie de drept privat și de drept penal, ci și în materie de drept administrativ, în cazurile anume specificate și ca curte de apel în materie electorală, fără a mai face mențiune de atribuțiile ce ea le îndeplinește ca înaltă Curte de justiție. Am socotit util a deferi unei asemenea jurisdicții ca Curtea de casație și judecarea recursurilor contra actelor abătute ale organelor administrative, ca o garanție a drepturilor publice în Statul constituțional modern.

Astfel, Curtea de casație va fi singurul paladiu și suprema jurisdicție pentru recunoașterea dreptului ce s'ar fi contestând sau ce s'ar fi violat, și a drepturilor publice și a drepturilor și facultăților ce le are cetățeanul pe temeiul Constituției și al diverselor legi mai cu deosebire administrative.

Scopurile ce și Statul are a îndeplini, se înmulțesc în toate sferile și în toate direcțiile.

Dacă sunt legi regulatoare, acestea nu prevăd toate, și administrația publică va avea a recurge la decrete și regulamente, la decizii și ordonanțe de tot soiul. Funcționarul administrativ aplică nu numai legile, dar și instrucțiile, decisiile și regulamentele. În caz când organele administrative aplică rău legile și regulamentele în materie administrativă, în caz când decisiile și ordonanțele organelor administrative sunt contrarii acelor legi și regulamente, când în fine administrația aplică regulamente și decrete contrar legilor, ce mijloace are individul jignit în drepturile lui? — Am văzut că în zadar s'ar vorbi de controlul administrativ, de controlul parla-

mentului, de responsabilitatea miniștrilor, conform legii de responsabilitate ministerială, de responsabilitatea agenților administrativi, sau de acțiunea pentru repararea daunelor cauzate prin actul administrativ abătut, în toate acele moduri nu este siguranță, căci actul administrativ fiind recunoscut abătut va fi și înlăturat.

Singurul mijloc eficace contra actelor administrative nelegale și de aceea abătute, este acela care să garanteze înlăturarea actului administrativ abătut cât mai repede, cât mai sigur, și acesta nu poate fi altul decât pe cale judecătorească și anume prin recursul la Curtea de casație, care, în urma cercetării, va declara actul nul. — Că numai prin organizarea acestui recurs se introduce într'adevăr un remediu eficace, — aceasta este adevărat atât după experiența națiunilor, cât și după experiența noastră.

În timp de aproape 40 ani, dela 1866 și până la legea din 1 Aprilie 1905, nu putem să zicem că drepturile publice și drepturile administrative erau garantate. — Garanția drepturilor publice și administrative nu se poate da decât de justiție în modul propus prin admiterea facerei unui recurs la Curtea de casație contra actului abătut al administrației. Numai prin acest remediu judecătoresc se asigură individului într'adevăr libertatea de acțiune, existența și liniștea.

Curtea de casație, cea mai înaltă jurisdicție în Stat, având atâtea atribuții, — presupusă a fi mai presus de toate influențele de orice fel și din orice parte, are și singură aptitudinea a judeca acele recursuri contra actelor administrative abătute. Și nu înțelegem cum se poate zice, că Curtea de casație n'ar fi destoinică a îndeplini acea misiune, întru cât n'ar fi mărginită de nici o răspundere, nici măcar de posibilitatea ca o altă instanță superioară să-i censureze hotărârile și să-i îndrepteze greșelile, precum citim în expunerea de motive.

Astfel, în Curtea de casație are a se concentra controlul dreptului de orice fel ar fi, și Curtea de casație are a garantă ca dreptul să nu fie violat.

De altfel, în afară de oprirea prin Constituție, nu sunt pentru introducerea de jurisdicții administrative separate, alături de jurisdicțiile ordinare, de oarece jurisdicțiile trebuie să fie unitare, și funcțiunea judecătorului de a judeca în materie de drept privat, de drept penal, de drept public sau de drept administrativ, este aceeaș. Nici în privința felului scopului, nici a metoadei, nici a felului de a judeca nu e o deosebire, și de aceea și din acest punct de vedere a fost și este de preferit a diferi Curții de casație judecarea recursurilor contra actelor administrative abătute.

Aceasta nu exclude specializarea judecătorului în cutare materie de drept, și de aceea și judecarea recursurilor s'a deferit spre judecare secției, care cu deosebire judecă în materie de drept public și de drept administrativ, adică secției 3-a.

13) V. despre aceasta Laferrière, «Traité de juridictions administr.» ed. 2, vol. II, p. 396 seq. 599.

Curtea de casație judecând și recursurile contra actelor administrative, ca Curte de casație, ea nu poate casă sau anulă decât pentru aceleași motive, pentru care în genere se casează. Prin urmare, în cercetarea Curții de casație nu intră cercetarea actului administrativ sub raportul oportunității sau a utilității acelu act.

În care cazuri se poate recurge la Curtea de casație?

În această privință am fost și sunt de părere că introducând acest mijloc extra-ordinar, nu trebuie să mărginim cazurile. De sigur că sunt și afară de cazurile indicate prin legea din 1905, încă și alte cazuri, de exemplu sunt cazuri în care ministrul judecă alegerile comunale și cele județene, fiind oarecum parte și judecător, și pentru acestea trebuie să fie admis recursul la Curtea de casație.

Critica făcută de noi odineoară în raportul asupra proiectului legii Curții de casație și acum și prin espunerea ministrului de justiție e întemeiată, dar pentru aceasta nu se impune a suprima instituția recursului la Curtea de casație, precum se cere, ci de a o ameliora, declarând că recursul să se poată face contra oricărui act abătut a oricărui organ administrativ. În cât astfel Curtea de casație va îndeplini funcțiunea precum o îndeplinește Curtea supremă administrativă din Viena și consiliul de Stat din Franța, secția judecătorească, fără a aminti de dreptul ce-l are și Curtea supremă judecătorească în Anglita și în Statele-Unite.

Prin introducerea recursului contra actelor administrative abătute se realizează o cerință pe care ne-o indică și evoluția produsă în secolul al 19-lea, că trebuie să fie în Statul modern și judecători pentru a judeca actele administrative, administrația neputând fi precum eră odinioară și judecător a faptelor sale, și se creiază astfel garanții judecătorești pentru individ față cu administrația și cu puterea executivă, iar a-tot-puternicia administrației, mai cu seamă în Statul cu regimul de partid, și excesele acestei administrații vor fi înfrânate prin controlul judecătorec propus.

Ceeace am propus și propunem este conform cu precedentele și cu preceptele și rezultatele științei politice și a științei de administrație.—Și cu aceasta credem a îndruma lucrurile spre o stare care să fie depărtată de bunul plac și de arbitrar și care să ne dea închezășuri că și în administrație dreptul are să fie respectat.—Cultivându-se și observându-se dreptul, și impunându-se observarea drepturilor publice de tot felul, se va contribui la introducerea de moravuri, noi credem, mai bune.—Un alt rezultat a judecării în materie de drept administrativ va fi, că se va contribui la dezvoltarea dreptului public și a dreptului administrativ și va încetă acea concepție că în aceste sfere ale dreptului nu e vorba de elemente, de principii de știință, ci de inspirație după împrejurări.

Concluziunea e, că nu trebuie să urmărim numai pentru

așa zise scrupule constituționale suprimarea recursului la Curtea de casație contra actelor administrative abătute, ci de a-l menține și a-l ameliora lărgind acel principiu și înlesnind procedura.—N'am discutat aceste cestiuni de procedură și nici n'am insistat asupra unor puține excepții ce ar fi a se înscri în lege, între care desigur că nu pot intră decretul în privința poziției și rangului în armată, în privința cărora regulele speciale în privința Regelui ca șef al armatei nu pot exclude dreptul de recurs.

Curtea de casație având a îndeplini funcțiunea și rolul de a judeca actele administrației, va trebui să aibă o existență și un prestigiu neștirbite, astfel ca administrația supremă să nu poată avea o influență asupra decisiilor ei, și să nu poată amenința independența ei. În deosebi, pentru aceasta ar trebui ca numirea și înaintarea judecătorilor la Curtea de casație să nu se facă dintre aceia despre care se zice că se bucură de încrederea ministrului, ci dintre aceia cari sunt instruiți, și cari însușesc calități morale, de a nu se supune ca judecători nici unei influențe sau voințe străine, ci numai propriei conștiințe luminate pentru aprecierea lucrurilor și pentru aplicarea dreptului.—Curtea de casație nu are să inspire încredere cutărui sau cutărui guvern, ci țării și cetățenilor ei deobște, cari cu încredere se vor îndreptă la ea și când ei sunt amenințați în exercițiul drepturilor politice și administrative prin actele abusive ale administrației.

N. MANDREA

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNEA III

Audiența dela 11 Ianuarie 1910

Președinta d-lui G. P. Petrescu, președinte

Banca Comercială Română din București cu Maria G. Panas

PERIMARE.—ACTE ÎNTRERUPTIVE.—TRATATIVE DE ÎMPĂCARE.—MARTORI.—NEADMISSIBILITATE.—ART. 257 PR. CIVILĂ.

PERIMARE.—POPPIRE.—CARTE DE JUDECATĂ.—MATERIE COMERCIALĂ.—ART. 903 COD. COM.

1° Tratativele de împăcare urmate între părți pentru stingerea procesului, nefind printre cazurile de întrerupere a perimării, prevăzute de art. 257 din procedura civilă, urmează că respingerea cererii de a se ascultă martori pentru dovedirea acestor pretinse tratative, nu poate constitui un exces de putere din partea instanței de fond, din momentul ce chiar dovedirea lor nu ar fi putut schimba soluțiunea pe care judecătorii trebuiau să o dea după dispozițiunile art. 257 menționat.

2³ Odată ce este constatat că cartea de judecată, în baza căreia s'a făcut poprirea, a fost dată în materie cambială și că deci e de natură comercială, devine evident că și poprirea în sine este de natură comercială și trebuie, prin urmare, a se aplica termenul de perimare din codul comercial (art. 903), adică pe jumătate din termenul de perimare pentru afacerile civile.

No. 4. — Respins, ca nefondat, recursul făcut de Banca Comercială Română din București contra sentinței tribunalului Brăila, secția I, No. 162 din 1909, dată în proces cu Maria G. Panas și altul.

S'au ascultat : d-l avocat C. Naumescu, în desvoltarea motivelor de casare ; d-l avocat I. G. Saita, în combateri.

Curtea, deliberând,

Având în vedere că din sentința tribunalului Brăila secția I No. 162 din 1909 supusă recursului, rezultă că această instanță, în urma cererii făcute de B. A. Baziliu, intimat în recurs, a declarat perimat apelul făcut de recurenta Banca Comercială Română din București, contra hotărârii No. 638 din 1908 a judecătoriei ocolului urban Brăila, prin care s'a validat în mâinele sale poprirea făcută de B. A. Baziliu pentru suma de lei 2200 din sumele ce intimata Maria G. Panas avea să primească dela Banca recurentă, pentru motivul că dela 8 Octombrie 1908, data când tribunalul a amânat judecarea apelului, fără termen, și până la 9 Octombrie 1909, dată când s'a introdus cererea de perimare, au trecut un an, afacerea fiind comercială, fără ca Banca recurentă să fi făcut vr'un act de procedură care să întrerupă perimarea.

Asupra motivului I de casare :

«Greșită interpretare a art. 257 din procedura civilă și exces de putere.

«Am cerut tribunalului să dovedese cu martori că s'au urmat tratative între creditorul B. A. Basiliu și debitoarea sa Maria Panas prin intermediul lui A. Lazaris, care după propria recunoaștere a lui Basiliu, mai recumpăraseră dela Basiliu și alte creanțe ce avea asupra d-nei Panas. Doctrina și jurisprudența admit unanim că tratativele urmate suspendă cursul preemțiunii, iar proba cerută de mine eră admisibilă, cu atât mai mult că tribunalul declară afacerea comercială. Totuși, mi s'a respins cererea de a face această dovadă cu martori, și aceasta prin o greșită interpretare a art. 257 din procedura civilă și prin exces de putere».

Considerând că, deși este adevărat că doctrina și jurisprudența admit ca act întrerupător de perimare și tratativele de împăcare urmate între părți pentru stingerea procesului, dar, pe de o parte, legea română de procedură (art. 257) nu prevede acest caz ca un mijloc de întrerupere de perimare, iar pe de alta instanța de fond constatând în specie că între Banca recurentă și intimatul Basiliu nu s'a urmat nici un fel de tratative în această privință, ci numai negocieri între debitoarea Maria G. Panas și un oare-care Lazaris, care cumpără creanțele

acesteia pe socoteala sa proprie, această parte a motivului devine nefondată ;

Considerând de asemenea că și respingerea cererii de a se ascultă martori pentru dovedirea acestor preținse tratative urmate, nu poate constitui un exces de putere din partea instanței de fond, din momentul ce chiar dovedirea lor nu ar fi putut schimba soluțiunea pe care judecătorii trebuiau să o dea după dispozițiile art. 257 din procedura civilă ;

Că astfel fiind, acest motiv devine nefondat.

Asupra celui de al doilea și ultim motiv de casare :

«Tribunalul violează art. 257 din procedura civilă, în ce privește timpul cerut pentru perimare, căci în loc de doi ani se mulțumește cu un termen de un an, considerând afacerea ca comercială, pe când procesul de poprire eră de natură civilă».

Considerând că fiind constatat de judecătorii fondului, că cartea de judecată în baza căreia s'a făcut poprirea a fost dată în materie cambială și deci de natură comercială, devine evident că și poprirea în sine este de natură comercială și trebuie a i se aplica termenul de perimare din dreptul comercial (art. 903), adică pe jumătate din termenul de perimare pentru afacerile civile ;

Că deci, și acest motiv de casare nefiind fondat trebuie a se respinge.

Pentru aceste motive respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI SECȚIUNEA IV

Audiența dela 25 Noembrie 1909

Președința d-lui Em. Anastasiu, preșeninte

I. Georgescu cu Maria Georgescu

LUCRU JUDECAT ÎN PENAL.—INFLUENȚĂ ÎN MATERIE CIVILĂ.—
ORDONANȚELE ȘI DECISIUNILE INSTANȚELOR DE INSTRUCȚIUNE.—
DACĂ AU PUTERE DE LUCRU JUDECAT.

Puterea de lucru judecat în penal, care să aibă influență și în materie civilă, nu se poate atribui decât deciziunilor și hotărârilor pronunțate de instanțele de judecată și cari sunt definitive, iar nu și ordonanțelor și deciziunilor date de instanțele de instrucțiune, pentru că numai cele dintâi stabilesc în chip definitiv asupra existenței faptului și culpabilității individului, pe când ordonanțele și deciziunile instanțelor de instrucțiune nu pot avea acest caracter, de oarece printr'ânsele nu se pronunță asupra existenței delictului, ci numai dacă este sau nu caz de a se urmări delictul dinaintea instanțelor represive.

No. 760.— I. Georgescu a făcut apel contra sentinței tribunalului Ilfov, secț. I, cu No. 304 din 1909, dată în proces cu Maria Georgescu.

S'au ascultat: d-nii avocați N. Durma și V. Miclescu, din partea apelantului; d-l avocat C. Romanescu, din partea intimatei.

Curtea,

Având în vedere că prin acțiunea intentată la prima instanță, apelantul I. Georgescu cere ca intimata Maria Georgescu să fie obligată a-i restitui în număr de 29 de acțiuni ale Băncii Agricole anume specificate în acțiune pe care i le-a sustras din cutia unui garderob, sau a-i plăti suma de 14.500 lei, valoarea lor nominală;

Având în vedere că apelantul pretinde că pe lângă acțiunile Băncii Agricole, intimata i-a sustras și borderoul în baza cărui posedă acele acțiuni;

Având în vedere că pentru a aprobă atât furtul celor 29 de acțiuni ale Băncii Agricole cât și acela al borderoului, dânsul a cerut a i se admite proba prin martori;

Având în vedere că în materie de obligațiuni care isvorăsc din delict, cum este în specie, proba prin martori, conform cu dispozițiunile art. 1198 din codul civil este în totdeauna admisibilă ori-cât de mare ar fi valoarea pretențiunilor reclamantului;

Având în vedere însă că intimata prin avocatul său s'a opus la admiterea acestei probe, susținând că furtul acțiunilor și al borderoului nu se mai poate dovedi astăzi înaintea instanței civile, de oarece în urma plângerei pe care apelantul a făcut-o parchetului cum că intimata i-a furat acțiunile Băncii Agricole pe care le reclamă prin acțiunea de față, de către instanța de instrucțiune făcându-se cercetări în această direcțiune, s'a emis o ordonanță de neurmărire cu privire la faptul imputat intimatei, ordonanță care rămânând definitivă prin neopozarea ei, nici de către parchet nici de către reclamant, a dobândit putere de lucru judecat;

Având în vedere că este necontestat că Ispas Georgescu plângându-se parchetului pentru furtul celor 29 de acțiuni, judele instructor însărcinat cu cercetarea faptului a emis o ordonanță de neurmărire în favoarea intimatei care nu s'a opozat nici de parchet, nici de reclamant, așa că față cu cele opuse de intimată cată a se vedea dacă această ordonanță este susceptibilă de a avea în materie civilă puterea lucrului judecat;

Este indiscutabil că legea dând numai instanțelor de justiție represivă misiunea de a pronunța dacă inculpatul trimis înaintea lor este autorul faptului ce i se impută ca constituind o infracțiune la legea penală, dacă aceste fapte i se pot impută din punctul de vedere penal precum și de a da calificarea convenită acestor infracțiuni, deciziunile și hotărârile pronunțate asupra chestiunilor de mai sus au putere de lucru judecat nu numai în penal pentru toți și în contra tuturilor fără restricțiune, ci și în materie civilă, în sensul că existența faptului penal stabilită printr'o asemenea deciziune sau sentință și culpabilitatea individului condamnat nu mai pot fi discutate înaintea tribunalelor civile;

Dar această putere de lucru judecat care să aibă influență și în materie civilă nu se poate atribui de cât deciziunilor și hotărârilor care au fost pronunțate de instanțele de judecată și care sunt definitive, iar nici de cum și ordonanțelor și deciziunilor date de instanțele de instrucțiune și aceasta pentru ca numai cele dintii stabilesc în mod definitiv asupra existenței faptului și a culpabilității individului;

Ordonanțele și deciziunile instanțelor de instrucțiune nu pot avea acest caracter, de oarece printr'însele instanța nu se pronunță asupra existenței delictului, ci numai dacă este sau nu caz de a se urmări delictul dinaintea tribunalelor represive și acesta fiind singurul lor obiect, lucru judecat rezultând dintrînsele nu poate fi de cât asupra acestui punct; ceva mai mult, ordonanțele și deciziunile de neurmărire motivate în fapt, n'au nici caracterul definitivității, autoritatea lor fiind susceptibilă de a fi înlăturată în cazul când s'ar ivi noi dovezi (art. 34 proced. criminală);

Că deci ordonanța judelei instructor prin care se declară că nu este loc de a se pune intimata Maria Georgescu în urmărire, neavând decât un caracter provizoriu și neputând avea drept obiect de a stabili dacă furtul ce i s'a imputat a existat sau nu, nu poate avea autoritatea lucrului judecat asupra acestui punct, și prin urmare excepția ridicată de intimată cată a fi înlăturată, iar proba prin martori cerută de apelant, urmează a se admite.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Șt. Urlișteanu, admite apelul.

Semnați : Em. Anastasiu, Șt. Mladoveanu, Șt. Urlișteanu.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI ARGEȘ

Audiența dela 14 Noembrie 1909

Președinta d-lui C. G. Rătescu, președinte

Filoftia T. Cernătescu cu Prefectura jud. Argeș

ACTE AUTENTICE.— EXECUȚIE.— EXIGIBILITATE.

ACTE AUTENTICE.— EXECUȚIE DIN MOMENTUL EXIGIBILITĂȚII.— ÎNȚELESUL ACESTOR CUVINTE.— CONDIȚIUNE.— ART. 20 LEGEA AUTENT. ACTELOR.

1° Actul autentic care constată existența unui drept de creanță sau de proprietate, se poate aduce la îndeplinire de către creditor, îndată ce a devenit exigibil, fără să mai fie nevoie a recurge la justiție pentru stabilirea existenței drepturilor sale, prin o hotărâre judecătorească, formalitate necesară numai în privința actelor sub semnătură privată.

2° Prin cuvintele « executorii din momentul exigibilității lor », cuprinse în art. 20 din legea autentificării actelor, trebuie a se înțelege exigibilitatea dreptului, adică sosirea timpului când trebuie să se

efectueze plata sau să se predea obiectul convenit. Prin urmare, judecătorul chemat a da formula executorie unui act autentic, este ținut a examina conținutul actului și din moment ce constată că termenul de plată e îndeplinit, e obligat conform art. 20 citat a da formula executorie.

Dacă, din contra, predarea obiectului convenit e subordonată unei condițiuni, judecătorul urmează a refuza formula executorie, căci a face altfel ar fi să priveze pe părțile interesate de beneficiul discuțiunii contradictorii și să prejudice diferendul dintre părți.

Tribunalul,

Având în vedere contestația făcută de Filoftia T. Cernătescu, în calitate de epitropă, prin petițiunea înregistrată la No. 23026 din 8 Iulie 1909, în contra punerii în posesie a prefecturei de Argeș, prin procesul-verbal cu data de 6 Iulie a. c. al șefului de portărei locali, asupra averii coprinsă în actul de donațiune făcut de Teodor St. Cernătescu din comuna Scheiu către numita prefectură;

Având în vedere că din discuțiunile părților și actele aflate în dosar, rezultă următoarele:

În anul 1905, Teodor St. Cernătescu prin actul de donație autenticat de tribunalul Argeș la No. 4950 din 16 Decembrie 1905, dăruiește în mod definitiv și irevocabil județului Argeș, una sută pogoane pământ în comuna Scheiu, casele din Pitești strada Oborului No. 80 și suma de lei 2000, cu condițiune ca pe locul cedat să se construiască un spital cu 16 paturi, care va purta numele donatorului, iar în caz când el nu se va construi, donațiunea va fi nulă.

Tot prin acel act se stipula că Cernătescu și rezervă uzufructul acestei averi, iar prefectura care lua în primire numai nuda proprietate la facerea actului, la moartea lui va dobândi de plin drept folosința și administrația averii.

În anul 1909, încetând din viață Teodor St. Cernătescu, prefectura cere investirea cu titlu executoriu a actului de donațiune sus menționat, care obținându-se, prin procesele-verbale cu data 2 și 6 Iulie 1909, dresate de capul portăreilor după lângă acest tribunal, este pusă în posesiunea averii coprinsă în actul de donațiune;

Având în vedere că în contra acestei executări se face contestațiunea de față, — susținându-se pe lângă motivele prevăzute în petițiunea sus menționată, că rău tribunalul a investit actul de donațiune în chestiune cu formula executorie, acest act nefiind din acelea prevăzute de art. 20 din legea autentificării actelor și cere admiterea contestațiunii și anularea executării — că în caz când tribunalul ar găsi că citatul text din legea autentificării actelor s'ar referi și la actele cari stabilesc drepturi reale, actul de donațiune în chestiune nu a devenit exigibil, pentru că prefectura nu numai că nu a construit spitalul în condițiunile stipulate, dar a refuzat să mai primească chiar donațiunea, după cum rezultă din încheerea consiliului județean din 2 Februarie 1908 — prin urmare

punerea în posesiune s'a făcut pe baza unui titlu care nu mai există;

Având în vedere că chestiunea care în mod prealabil urmează a fi discutată și rezolvată de tribunal, este dacă în cazul de față se poate uza de dispozițiunile art. 20 din legea autentificării actelor, adică dacă eră suficient să se dovedească numai moartea lui Teodor St. Cernătescu — după cum se susține de reprezentantul prefecturei — pentru a se investi actul de donațiune în chestiune cu formula executorie și a se trimite prefectura în folosința și administrarea averii prevăzută în actul de donațiune;

Având în vedere că art. 1171 din codul civil, nearătând cari sunt funcționarii publici competenți a da autentificarea actelor; și nici în ce formă, legea din anul 1886 a statuat prin art. 20 că actele autentificate conform dispozițiunilor legii de față sunt executorii din momentul exigibilității lor;

Având în vedere că în doctrină nu mai suferă discuțiune că actul autentic care constată existența unui drept de creanță sau de proprietate se poate aduce la îndeplinire de către creditor, îndată ce a devenit exigibil fără să mai fie nevoit a recurge la justiție pentru stabilirea existenței drepturilor sale prin o hotărâre judecătorească, formalitate necesară numai în privința actelor sub semnătură privată;

Având în vedere că prin cuvintele «executorii din momentul exigibilității lor» coprinse în art. 20 din legea autentificării actelor, trebuie a se înțelege exigibilitatea dreptului, adică sosirea timpului când trebuie să se efectueze plata sau să se predea obiectul convenit; că dar judecătorul chemat a da formula executorie unui act autentic este ținut a examina conținutul actului, și din moment ce constată că termenul de plată e împlinit, e obligat conform art. 20 din zisa lege a da formulă executorie; că dacă din contră, cum ar fi în speță, predarea către prefectură a obiectului convenit, după moartea donatorului, e subordonată realizării unei condițiuni, cum ar fi înființarea unui spital în condițiunile prevăzute în act, fără de care donațiunea ar fi nulă — judecătorul urmează a refuza formula executorie, căci a face altfel ar fi să priveze pe părțile interesate de beneficiul discuțiunii contradictorie și să prejudice diferendul dintre părți, dând loc la urmăriri și contestațiuni prejudiciabile;

Considerând că prin actul de donațiune în chestiune, obligațiunea prefecturei fiind de a construi spitalul în condițiunile acolo menționate, trebuia în momentul când s'a dat formula executorie să se constate că s'a îndeplinit această condițiune, ceiace nu s'a făcut, astfel că formula executorie e pusă pe actul de donațiune cu violarea cerințelor exprese ale art. 20 din legea autentificării actelor, adică fără ca obligațiunea să fie exigibilă;

Că din acest punct de vedere, contestațiunea făcută de Filoftia T. Cernătescu, devine fondată și urmează a fi admisă, anulându-se formula executorie pusă pe actul de donațiune și a se anula în acelaș timp executarea făcută de portărelel Ghioca prin procesele-verbale cu data 2 și 6 Iulie a. c., rămânând ea prefectura pe cale contradictorie cu moștenitorii să-și valideze drepturile sale;

Pentru aceste motive, redactate de d-l președinte, admite contestația, anulează formula executorie, etc.

Semnați: Const. G. Rătescu, A. Rădulescu.